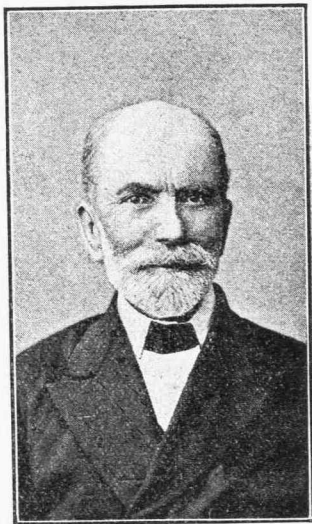

Η ΧΥΛΟΠΗΤΤΑ ΤΟΥ ΔΙΟΣ

ΑΦΟΥ εἰς τὸ Ἡμερολόγιον ἡμῶν, ἀπὸ δεκαπενταετίας ἤδη καὶ πλέον, παρήλασεν ἡ φάλαγξ ὅλη τῶν ἐγκριτωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, τῆς τε ζώσης καὶ ἐκλιπούσης γενεᾶς, θὰ ἦτο ἀσύγγνωστος ἔλλειψις ἂν δὲν συμπεριλαμβάνατο ἐν τῇ πινακοθήκῃ ταύτῃ καὶ μία πρωτότυπος καὶ ἐξέχουσα φιλολογικὴ φυσιογνωμία, ὁ ἀείμνηστος Δημήτριος Πανταζῆς, ὅστις ἐπὶ πενήτηκοντα συνεχῆ ἔτη δὲν ἔπαυσε σκορπίζωι τοὺς θησαυροὺς τῆς εὐφυΐας καὶ πολυμαθείας αὐτοῦ, ἐργασθεὶς καὶ μοχθήσας ὅσον ὀλίγοι ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς μορφώσεως τοῦ ἔθνους. Διευθυντὴς τοῦ φιλολογικοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημερίς τῶν Φιλομαθῶν» ἐπὶ τριακονταετίαν περίπου, συγγραφεὺς πλείστον διδακτικῶν καὶ ἐγκυκλοπαιδικῶν βιβλίων, ῥήτωρ εὐφραδῆς, ἐκ τῶν σπανίων παιδαγωγικῶν ἀνδρῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, διευθύνων ἐπὶ πολὺ τὸ ἐκπαιδευτικὸν τμήμα τοῦ ὑπουργείου, ὑπῆρξε συνάμα εἰς τῶν κομψοτέρων καὶ χαριεστέρων μεθυγράφων τῆς ἐποχῆς του. Τὰ «Φιλολογικὰ Πάρεργα» αὐτοῦ διακρίνονται διὰ τὸ ἐπαγωγὸν καὶ σαρχαστικὸν τοῦ ὕφους, τὴν ἀνθρωπότητα τῆς γλώσσης, τὸ εὐθυμον καὶ ἀγχιίστροφον πνεῦμα καὶ τὸν πλοῦτον τῆς ἀνεξαντλήτου εὐρυμαθείας, δι' ὧν κατώρθωνε νὰ ἀρτύῃ καὶ τὰ ξηρότερα θέματα. Τετιμημένος διὰ τοῦ Σταυροῦ τῶν Ταξιαρχῶν, ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ 71 ἐτῶν, τὴν 24 Μαρτίου τοῦ 1884.

ΑΣΤΕΙΟΣ Θεὸς ἦτο αὐτὸς ὁ Ζεὺς· ἀστεῖος καὶ κουτοπόνηρος, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑποκριτὴς τοῦ διαβόλου, ὡς πάντες οἱ κουτοπόνηροι. Ἄλλ' οὐχ ἦττον ἐνεπαίχθη τρο-

μερὰ ὑπὸ ἀνθρώπων ἐπίσης ὑποκριτῶν καὶ πανούργων, δηλαδή, ἂν μὴ ἦτο ἁμαρτία, ἠθέλομεν εἶπει : εὐρῆκεν ὁ Φίλιππος τὸν Ναθαναήλ, ὅταν ἀνέγνωμεν τὸ περὶ Φιλήμονος καὶ Βαυκιδὸς κατασκευάσμα τοῦ Ὀβιδίου, ὅπερ ἡ χαριτωμένη αὐτῆ ἀγαθότης ἐποίησε μὲ τὰ σωστά του εἶτε ἀφ' ἑαυτοῦ, εἶτε παρ' ἄλλου ἀκούσας τὸ παραμῦθι, ἢ παραποιήσας ἀληθὲς καὶ ἀναντίρρητον γεγονός.

Ἄκουσατε λοιπὸν ὅσοι, ἀσεβεῖς πρὸς τὸν Δία, ἔχετε ὄρεξιν νὰ γελάσητε μὲ τὴν Αὐτοῦ Ὀλυμπίαν Γαληνότητα, φαγοῦσαν χυλόπηκταν ἐργολαβικὴν.

Ὁ Ζεὺς, ὁ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, ὁ χιλίων εἰδῶν μασκαρᾶς χάριν τῶν ὠραιῶν γενόμενος, καὶ τὰ σπλάγχνα τῆς συζύγου του Ἡρας διὰ τῶν λαθρεμποριῶν του κατακάσας, μισήσας τὰς ἐπισήμους καὶ εὐγενεῖς ἐξ εὐγενῶν καὶ τέχνη μᾶλλον ἢ φύσει ὠραιότητας, ἐπεθύμησε νὰ γίνῃ καὶ πτωχῶν καὶ ἀφανῶν χωρικῶν ἀμνάδων ἐργολάβος.

Ἡ χωρικὴ ὠραιότης εἶνε τῷ ὄντι ἀξία, διότι εἶνε γνησία, ἀπαραποίητος, ὡς ἡ ἀνθηρὰ φύσις, ὄροσερὰ ὡς τῆς καθαρᾶς καὶ ἀπὸ βράχου ἀναβλυζούσης πηγῆς τὸ διαυγέστατον ὕδωρ.

Ἔμαθε δὲ ὅτι ἐν χωρίῳ τινὶ τῆς Φρυγίας, ὅπου κατῶκουν Ἀρμένιοι τὴν καταγωγὴν ἀνθρωποὶ, ἦσαν χωριατοπούλαι ἐξαισίου καλλονῆς, ὅπως καὶ σήμερον ἀκόμη μεταξὺ τῶν Ἀρμενίων ὑπάρχουσιν ὠραιόταται γυναῖκες σχεδὸν ὡς αἱ Γεωργιαναὶ καὶ Κιρκάσαι, ὧν ἡ χώρα εἶνε ὄμορος τῆς Ἀρμενίας. Πολλοὶ μάλιστα τῶν σοφῶν ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ Φρύγες ἦσαν Ἀρμένιοι τὴν καταγωγὴν, καὶ ἄλλοι ὅτι οἱ Ἀρμένιοι κατάγονται ἐκ Φρυγῶν· πολλὰ δὲ εὐρίσκονται περὶ ἀμφοτέρων τῶν γνωμῶν ἀποδείξεις εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς· εἶνε δὲ ἔργον τῆς φιλολογίας νὰ διαλύσῃ καὶ τὸ ἐθνολογικὸν τοῦτο σύμπλεγμα. Ὁ Ζεὺς, ἀποφασίσας νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ εἰρημένον χωρίον ἤρχισε νὰ ἐτοιμάζεται· προσεκάλεσε δὲ καὶ τὸν Ἐρ-

μῆν νὰ τὸν συνοδεύσῃ ὡς ὑπάσπιστῆς του. Ἡ Ἥρα, ἀνήσυχος διὰ τὰς μελετωμένας νέας ἐκδρομὰς τοῦ ἀνδρός της, ἔχουσα δὲ ὡς γυνὴ ἐπιτηδειότητα εἰς τὸ ἀνευρίσκειν καὶ ἀνακαλύπτειν μυστήρια, ἐκαλόπιασε τὸν Ἑρμῆν, καὶ ἠδυνήθη νὰ μάθῃ ἐμπιστευτικῶς παρ' αὐτοῦ διὰ ποῦ εἰσιμάζονται νὰ τὰ προμνίσωσιν. Ὅθεν ἐμήνυσε, μυστικὰ πάλιν καὶ χωρὶς νὰ ἐννοηθῆ, εἰς τοὺς χωρικοὺς ἐκείνους, ὅτι ὁ Ζεὺς πρόκειται νὰ ἐπισκεφθῆ τὸ χωρίον των χάριν νεοσυλλεξίας, καὶ νὰ ἔχωσι τὸν νοῦν των καὶ ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς· διότι αὐτὸς συνήθως ὅταν ἐξέρχεται εἰς τὰς θήρας του μεταμορφοῦται, ἵνα μὴ ἐκθέτῃ τὴν θεϊκὴν του ἀξιοπρέπειαν, καὶ ἵνα ἐξαπατᾷ τὸν κόσμον, δηλαδὴ τὸν κεκοσμημένον ὑπὸ τῆς φύσεως κόσμον· πολλάκις μάλιστα καὶ εἰς πτηνὸν καὶ εἰς κτῆνος μεταβάλλεται.

Ἄμα μαθόντες οἱ χωρικοὶ ταῦτα, γνωρίζοντες δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων των τοῦ Διὸς τὰ θαυμάσια, ἔλαβον τὰ μέτρα των, διότι ἦσαν σώφρονες ἄνθρωποι, καὶ ἠγάπων εἰς τὰς θυγατέρας των νὰ μὴ δίδωσιν ἄνδρας Θεοῦς, ἀλλ' ἄπωθεν καὶ νεορῶς ὅσον τὸ δυνατόν νὰ λατρεύωσιν αὐτούς. Μόνον ἐν ἀνδρόγυνον, ὁ Φιλήμων, ἄγων τὸ ὀγδοηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, καὶ ἡ γυνὴ του Βαυκίς ἄγουσα τὸ ἑβδόμηκοστὸν ἔννατον, μὴ ἔχοντες τέκνα παντελῶς, οὐ μόνον ἠδαιόρησαν πρὸς τὰ λησθέντα παρὰ τῶν ἄλλων χωρικῶν ἀσφαλίστικα μέτρα, οὐδὲν ἔχοντες ἄλλως τε νὰ φοβηθῶσι, ἀλλὰ, πανουργότατοι ὄντες, διενεμήθησαν νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς παρουσιασθησομένης εὐκαιρίας, ὅπως πάντες οἱ πορισμὸν τὴν εὐσέθειαν ἔχοντες ἀπὸ καταβολῆς κόσμου καὶ ἄχρι τοῦδε.

Ἐπειδὴ λοιπὸν οὗτοι ἤξευρον, ὅτι οὐδεὶς τῶν συγχωρικῶν ἠθέλε φιλοξενήσαι τὸν Δία, καὶ ὅτι εἰς οὐδένα ξένον διὰ τὸ ἀσφαλέστερον, ὑπὸ οἰανδήποτε μορφῆν καὶ ἂν παρουσιάζετο καὶ ἐν οἰανδήποτε περιστάσει, ἠθέλον

ἀνοίξει τὰς πύλας τῆς οἰκίας των, ἠτοίμασαν αὐτοὶ τὴν καλύβην των μυστικά, νὰ τὸν ὑποδεχθῶσι, ἂν τυχὸν κρούσῃ τὴν θύραν των, πολλὰ ἐλπίζοντες ἐκ τῆς φιλοτιμίας του. Ὁ Ζεὺς ἀγνοεῖται ἐκ ποίας μορφῆς μεταμορφωθείς νῦν εἰς ἄνθρωπον, καὶ παραλαβὼν τὸν Ἑρμῆν, ἀποθέσαντα τὰ πτερά του, μετέβη εἰς Φρυγίαν, καὶ ἦλθε εἰς τὸ καλλιγύναικον χωρίον τοῦ Φιλῆμονος καὶ Βαυκίδος, προσποιηθεὶς τὸν πτωχὸν καὶ ὄδοιπόρον.

Ὅλαι αἱ θύραι τοῦ ἐκλείσθησαν οὔτε τὸν προσεκάλεσέ τις, οὔτε τὸν ἐφιλοξένησεν, οὔτε τὸν ἐχαιρέτησεν. Αἱ γυναῖκες κατὰ διαταγὴν τῶν ἀνδρῶν ἐκρύβθησαν εἰς τὰ σχυρὰ καὶ μύχια μέρη τῶν οἰκιῶν, ἂν καὶ ἦτο τοῦτο βάσανον δι' αὐτάς, διότι ἡ ἔμφυτος αὐταῖς περιέργεια τὰς ἠνώχλει. Ὅσον καὶ ἂν ἦνε περιμαζευμένοι καὶ σεμναὶ αἱ κυρίαί, ὅταν ἀκούσωσιν ὅτι ὑπάρχει ἐξιδιασμένος τις καὶ διαβόητος ἐργολάβος, θέλουσι καὶ καλὰ νὰ τὸν ἴδωσιν ἀπ' ἐπάνω ἕως κάτω χάριν — καὶ μόνον — χάριν περιεργείας. Τέλος ὁ Ζεὺς, ἀπελπισθεὶς ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν μεταβαίνων καὶ μάτην τὰς θύρας κρούων, ἔφθασε πρὸς τὸ ἑσπέρας εἰς τὰς ἐσχατίας τοῦ χωρίου, ὅπου ἦτο τὸ μακρυνάρι καὶ ἡ καλύβη τοῦ Φιλῆμονος.

Ὁ γέρον ὅτος καὶ ἡ γραῦς ἐκάθητο σοβαροὶ καὶ συνομιλοῦντες περὶ καθαρᾶς καρδίας καὶ εὐλικρινείας εἰς τὸ προαύλιον. Ἰδόντες δὲ προσερχομένας τὰς δύο εἰρημένας ἀνθρωπομόρφους θεότητας καὶ προσποιηθέντες τελείαν ἄγνοιαν, ἀντεχαιρέτησαν χαιρετηθέντες παρ' αὐτῶν.

Κατὰ τὸν χαιρετισμὸν προσθέτει ὁ Φιλῆμων : «Φαίνεσθε, τέχνα μου, ὄδοιπόροι κακμηκότες· εἶνε ἑσπέρας· δὲν καταδέχεσθε νὰ ξεκουρασθῆτε εἰς τὸ πτωχικὸν μας ;» Ἡ παράκλησις ἤρρεσεν εἰς τὸν Δία, διότι ἐνόμισεν ὅτι ἐκτὸς τῶν δύο τούτων μουμιῶν, θὰ ἦτο ἐντὸς τῆς οἰκίας καὶ καμμία Δανάη ἢ Λήδα· ὅθεν ἐδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν, καὶ εἰσῆλθον μετὰ τῶν γερόντων εἰς τὴν οἰκίαν

οἱ δύο ξένοι· ἅμα εἰσελθόντες, ὁ Ζεὺς παρετήρησεν εἰς ὅλα τὰ μέρη, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν εἶδεν οὔτε Ἀρμενοπούλαν οὔτε Αἴγυπτίαν.

Ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἡ γυνή του τοὺς περιεποιήθησαν, ὅσῳ καλλίτερα ἠδυνήθησαν. Ὁ Ζεὺς ἔκαμε τὸν ἅγιον, καὶ ὁ Ἑρμῆς τὸν ὄσιον, οἱ δὲ γέροντες τὸν εὐλαβῆ καὶ τὸν θεοφοβούμενον· ἦτο μία χαρὰ νὰ τοὺς ἐβλεπε κανεῖς, καὶ διασκέδασις ἂν διεώρα τί ἕκαστος ἐσυλλογίζετο. Ἀφοῦ ἔφαγον καὶ ἔπιον ὅσα καλὰ παρέθεσαν εἰς αὐτοὺς οἱ γέροντες, ὁ Ζεὺς ἐφανερῶθη εἰς αὐτοὺς τίς ἦτο καὶ ὅτι θέλει τιμωρῆσαι τοὺς συμπατριώτας του διὰ τὴν ἀφιλόξενον καὶ ἀπάνθρωπον διαγωγὴν των, ταῦτα δὲ εἰπὼν ἀπῆλθε μετὰ τοῦ Ἑρμοῦ διατάξας τοὺς ξενίσαντάς τον νὰ κηρύξωσιν εἰς τὸ χωρίον τὰ περὶ αὐτοῦ.

Οἱ γέροντες δὲν ἐχρειάζοντο παραγγελίαν· ἤξευραν καλλίτερον τοῦ Διὸς πῶς νὰ ἐμπορευθῶσι τὸ ὄνομά του.

Ἄμα ἐξημέρωσε, ἐξῆλθον εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ χωρίου, καὶ ἐκήρυξαν ὅτι ὁ ἐλθὼν καὶ παρὰ πάντων ἀπελαθεῖς, παρ' αὐτῶν δὲ φιλοξενηθεῖς ἦτο τῷ ὄντι ὁ Ζεὺς μετὰ τοῦ ὑπασπιστοῦ του καὶ ὅτι ἂν μὴ ἐξίλειωθῆ, θὰ καταστρέψῃ τὸν τόπον των ἅμα φθάσῃ εἰς οὐρανὸν καὶ ἀναλάβῃ τὴν θεϊκὴν του ἐξουσίαν. Οἱ χωρικοί, γνωρίζοντες ὅτι οἱ θεοὶ τότε κηρύχουσαντο μὲ μικρὰ πράγματα, ἀπεφάσισαν, καὶ τὴν μὲν καλύβην, εἰς ἣν κατέλυσαν οἱ δύο θεοί, μετεποίησαν εἰς ναὸν ὀπωσοῦν καλόν, τὸν δὲ γέροντα Φιλήμωνα καὶ τὴν Βαυκίδα κατέστησαν ἱερεῖς καὶ φύλακας τοῦ ναοῦ. Ἐκαστος δὲ ἐνόησε ὅτι τὸ χαριτωμένον αὐτὸ ζευγος εὔρε τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς του, διότι αἱ προσφοραὶ καὶ αἱ θυσίαι καὶ τὰ ἀφειρώματα ἤρχοντο καὶ ἐκ τοῦ χωρίου καὶ τῶν περιχώρων ἀφειδῶς, ἀγγελῆδόν καὶ βοτρυδόν, ἀφοῦ μάλιστα ἔτυγεν αὐτάς τὰς ἡμέρας νὰ γίνῃ πολυουμβρία, ἐξ ἧς πλημμυρῆσας ὁ ποταμὸς τοῦ χωρίου κατέκλυσεν αὐτοὺς καὶ τοὺς

ἀγρούς, καὶ ἐθεωρήθη τὸ γεγονός τοῦτο ὡς ἀρχαὶ ὠδίνων ἐκ τῆς δυσμενείας τοῦ Διός, διότι δὲν τῷ ἕκαμαν τὴν χάριν νὰ κύψωσι τὸν αὐχένα τῆς τιμῆς των εἰς τὰ νεύματα του.

Περιττὸν εἶνε ἴσως νὰ προσθέσωμεν, ὁποῖος γέλως ἐγένεν εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὅπου εἶχε γίνει γνωστὸς ὁ σκοπὸς τῆς περιηγήσεως τοῦ Διός, ὅταν οὗτος ἐπανῆλθε κατηφῆς καὶ ἀεγίλος διὰ τὴν ἀποτυχίαν του, καὶ πόσον ἐξέπασσε τῆς ἀξιοπρεπείας του ἐμπαιχθεὶς ὑπὸ χωρικῶν καὶ χυλόπηκταν φαγῶν.

Προϊόντος τοῦ χρόνου ἀπέθανον αἴφνης καὶ συγχρόνως ὁ Φιλῆμων καὶ ἡ Βαυκίς, διότι ἐν ἐσπέρας ἔφαγον κατακόρως καρπούς τινας, οὓς ἡ δεισιδαιμονία τῶν θεοβλαβῶν εἶχεν ἀφθόνους προσφέρει εἰς τὰς αὐτῶν ἀγιότητας. Ἐνεταφιάσθησαν δὲ μετὰ πομπῆς καὶ παρατάξεως εἰς τὸν αὐτὸν τάφον. Ἐκ τῆς σήψεώς των δὲ ἐν τῷ λάκκῳ ἐγονιμοποιήθησαν σπόροι ἐκ τῶν ἐν τῇ κοιλίᾳ των ἀχωνεῦτων καρπῶν καὶ ἐφύτρωσαν δύο δένδρα, ἅτινα ταχέως ηὔξησαν, διότι ὑπὸ τῶν παχυτάτων νεκρῶν ἐλιπάνθη ὁ χῶρος εἰς ὃν ἐναπετέθησαν οὗτοι.

Ὁ μωρόκοσμος, ὅστις εἰς τὰ πάντα στενοχωρεῖται νὰ διδῆ ἐξήγησιν καὶ σημασίαν, εἰκοτολόγησεν ὅτι ἀπέθανον συγχρόνως, διότι τὸ εἶχον ζητήσῃ παρὰ τοῦ Διός, διὰ νὰ μὴ λυπηθῇ ὁ ἕτερος διὰ τὸ ἕτερον ταῖρι του. Καὶ ἠξεύρετε, ἀναγνώσται, ὅτι 99 ἐτῶν γέρων καὶ 89 ἐτῶν γραῖα ἀγαπῶσιν ἀλλήλους τρυφερώτατα, ὡς ζεῦγος τρυγόνων ἢ περιστερῶν. Εἰκοτολόγησαν ἔτι, ὅτι ἵνα μὴ στενοχωρῶνται ὑπὸ τὴν γῆν, ὁ φιλοξενηθεὶς παρ' αὐτῶν Θεὸς μετεμῆρρωσεν αὐτοὺς εἰς τὰ φυέντα πλησίον ἀλλήλων δύο ἐκεῖνα ὠραῖα δένδρα. Ἐδῶ τελειώνει ἡ ὑπόθεσις.

Τὴν ἀπλήν ταύτην ἱστορίαν ὁ Ὀβίδιος τὴν μετεποίησεν ὡς ἑξῆς:

«Ὁ Θεὸς ἐπεθύμησε δῆθεν νὰ ἐπισκεφθῇ μετὰ τοῦ

ὕπασπιστοῦ τοῦ Ἑρμοῦ τὸ εἰρημένον χωρίον τῆς Φρυγίας· καὶ εἰς ἀνθρώπους μετεμορφώθησαν, ἵνα ἐξ ὄψεως μάθωσι τὰ περὶ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῶν κατοίκων, ἀλλ' οὐδεὶς ἐφιλοξένησεν αὐτούς, μόνον δὲ τὸ πτωχὸν ἀνδρόγυνον, ὁ Φιλήμων καὶ ἡ Βαυκίς, τοὺς ὑπεδέχθησαν φιλοφρόνως καὶ τοὺς ἐφιλοξένησαν, ἠθέλησαν δὲ νὰ σφάζωσι καὶ μίαν χῆνα, τὴν μόνην ἣν εἶχον, ἵνα μαγειρεύσωσι διὰ τοὺς ξένους των· τότε αὐτοὶ ἐφανερώθησαν ὅτι ἦσαν θεοί, καὶ τὴν μὲν καλύβην μετεποίησαν διὰ θαύματος εἰς μεγαλοπρεπῆ ναόν, τὸ δὲ χωρίον ἐποίησαν λίμνην καὶ πάντες οἱ κάτοικοι ἐπνίγησαν. Ὁ Φιλήμων δὲ καὶ ἡ Βαυκίς, ἀναθάντες εἰς παρακείμενον ὄρος, κατὰ συμβουλήν τοῦ Διός, ἐσώθησαν. Ἐζήτησαν δὲ ὡς χάριν παρ' αὐτοῦ νὰ ὦσιν ἱερεῖς τοῦ ναοῦ του καὶ νὰ ἀποθάψωσιν ἀμφοτέροι συγχρόνως, ὅπερ καὶ ἐγένετο, μεταμορφωθέντες αἴφνης εἰς δένδρα.»

Δ. ΠΑΝΤΑΖΗΣ

Συζυγικαὶ τρυφερότητες.

Ἡ σύζυγος.—Ξέρεις τί ἠθυμοῦμαι αὐτῇ τῇ στιγμή; Ποτὲ δὲν θὰ τὸ λησμονήσω: πῶς εἶχες μίαν ὄψιν ἡλιθίαν ὅταν ἦλθες νὰ με ζητήσης ὡς σύζυγον.

Ὁ σύζυγος.—Ἐχεις δίκαιον, ἀγάπη μου· ἤμουν τότε ἡλίθιος...